

Πρόγραμμα Λειτουργικού Αλφαβητισμού (ΠΛΑ) Γ' τάξης (2024-2025)

Το Πρόγραμμα Λειτουργικού Αλφαβητισμού (ΠΛΑ) διεξάγεται διαχρονικά από το 2007, από το Κέντρο Εκπαιδευτικής Έρευνας και Αξιολόγησης (ΚΕΕΑ) και απευθύνεται σε μαθητές/μαθήτριες της Γ' και Στ' τάξης Δημοτικού. Στόχος του Προγράμματος είναι ο έγκαιρος εντοπισμός μαθητών/μαθητριών με μεγάλη πιθανότητα να μείνουν λειτουργικά αναλφάβητοι/ες μέχρι το τέλος της υποχρεωτικής εκπαίδευσης, έτσι ώστε να εμπλακούν σε κατάλληλα προγράμματα στήριξης τόσο στην Πρωτοβάθμια, όσο και στη Δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Το Πρόγραμμα αξιολογεί δύο βασικές δεξιότητες: (α) τη γλωσσική-επικοινωνιακή ικανότητα και (β) τη μαθηματική ικανότητα.

Κατά τη σχολική χρονιά 2024-2025, το ΠΛΑ διεξήχθη στην Γ' τάξη του Δημοτικού για δέκατη τέταρτη συνεχόμενη χρονιά. Συνολικά συμμετείχαν 8207 μαθητές/μαθήτριες για τα δοκίμια της Γλώσσας και 8386 μαθητές/μαθήτριες για τα δοκίμια των Μαθηματικών. Ποσοστό 9,1% των μαθητών/μαθητριών αναγνωρίστηκε με μεγάλη πιθανότητα να μείνει γλωσσικά αναλφάβητο και ποσοστό 8,7% των μαθητών/μαθητριών αναγνωρίστηκε με μεγάλη πιθανότητα να μείνει μαθηματικά αναλφάβητο. Ποσοστό 4,8% των μαθητών και μαθητριών ανήκε και στις δύο ομάδες.

Με βάση τα προσωπικά χαρακτηριστικά των μαθητών/μαθητριών, διαπιστώθηκε ότι υψηλότερα ποσοστά συμμετοχής στις ομάδες ρίσκου του λειτουργικού αναλφαβητισμού έχουν: (α) τα αγόρια σε σχέση με τον γλωσσικό αναλφαβητισμό και τα κορίτσια σε σχέση με τον μαθηματικό αναλφαβητισμό, (β) οι μαθητές/μαθήτριες με μεταναστευτική βιογραφία (πρώτης και δεύτερης γενιάς) και (γ) οι μαθητές/μαθήτριες που στο σπίτι μιλούν περισσότερο άλλη γλώσσα, από ό,τι την Ελληνική. Σε σχέση με το φύλο, τα αγόρια βρέθηκαν να έχουν μεγαλύτερο ποσοστό συμμετοχής στην ομάδα ρίσκου του γλωσσικού αναλφαβητισμού από ό,τι τα κορίτσια (10,6% και 7,6%, αντίστοιχα). Όσον αφορά στα Μαθηματικά, το ποσοστό των αγοριών στην ομάδα ρίσκου ήταν μικρότερο από το αντίστοιχο των κοριτσιών (7,1% και 10,3%, αντίστοιχα). Ως προς τη μεταβλητή *μεταναστευτική βιογραφία*, φάνηκε ότι, τόσο οι μαθητές/μαθήτριες με μεταναστευτική βιογραφία πρώτης γενιάς όσο και οι μαθητές/μαθήτριες με μεταναστευτική βιογραφία δεύτερης γενιάς, έχουν μεγαλύτερο ποσοστό συμμετοχής στις ομάδες ρίσκου του γλωσσικού (28,0% και 22,6%, αντίστοιχα) και μαθηματικού αλφαβητισμού (20,8% και 16,8%, αντίστοιχα) από ό,τι οι μαθητές/μαθήτριες χωρίς μεταναστευτική βιογραφία (5,5% και 6,0%, αντίστοιχα). Τέλος, σε σχέση με τη μεταβλητή *γλώσσα ομιλίας στο σπίτι* φάνηκε ότι, οι μαθητές/μαθήτριες, οι

οποίοι/οποίες μιλούν περισσότερο άλλη γλώσσα στο σπίτι, έχουν μεγαλύτερη πιθανότητα εντοπισμού στις ομάδες ρίσκου του γλωσσικού (17,1%) και του μαθηματικού αναλφαβητισμού (12,4%), από ό,τι οι μαθητές/μαθήτριες οι οποίοι/οποίες μιλούν περισσότερο Ελληνικά στο σπίτι (4,5% και 5,6%, αντίστοιχα).

Για να διερευνηθεί η επίδραση διαφόρων παραγόντων στην πρόβλεψη του εντοπισμού στις ομάδες ρίσκου του λειτουργικού αναλφαβητισμού υιοθετήθηκαν, επίσης, δύο μοντέλα πολυεπίπεδης λογιστικής παλινδρόμησης (multilevel logistic regression), ένα για τον γλωσσικό και ένα για τον μαθηματικό αναλφαβητισμό. Στα μοντέλα του γλωσσικού και μαθηματικού αναλφαβητισμού χρησιμοποιήθηκαν οι μεταβλητές φύλο και μεταναστευτική βιογραφία μαθητή/μαθήτριας σε επίπεδο μαθητή/μαθήτριας και οι μεταβλητές λήψη δωρεάν προγεύματος και λήψη Ελάχιστου Εγγυημένου Εισοδήματος (ΕΕΕ) ή άλλου δημόσιου επιδόματος σε επίπεδο σχολείου. Οι μεταβλητές φύλο, μεταναστευτική βιογραφία μαθητή/μαθήτριας και λήψη δωρεάν προγεύματος αναγνωρίστηκαν με στατιστικά σημαντική συμβολή στο ρίσκο για γλωσσικό και μαθηματικό αναλφαβητισμό. Η μεταβλητή λήψη Ελάχιστου Εγγυημένου Εισοδήματος (ΕΕΕ) ή άλλου δημόσιου επιδόματος δεν φάνηκε να έχει στατιστικά σημαντική επίδραση στα μοντέλα του γλωσσικού και μαθηματικού αναλφαβητισμού. Επιπρόσθετα, διερευνήθηκε η επίδραση του παράγοντα «σχολείο» στο ρίσκο για λειτουργικό αναλφαβητισμό. Οι αναλύσεις κατέδειξαν ότι ποσοστό γύρω στο 12,6% και 9,7% (συντελεστής διαμέρισης διακύμανσης) της συνολικής διακύμανσης του ρίσκου για γλωσσικό και μαθηματικό αναλφαβητισμό, αντίστοιχα, οφείλεται στο επίπεδο του σχολείου. Οι δύο συντελεστές διαμέρισης διακύμανσης του ρίσκου που εντοπίστηκαν θεωρούνται σε λογικά επίπεδα, αφού κυμαίνονται γύρω στο 10%.

Ακόμη, συλλέχθηκαν δεδομένα σχετικά με τη διάρκεια χορήγησης και τον βαθμό δυσκολίας των δοκιμιών τόσο από τους μαθητές και τις μαθήτριες, όσο και από τους/τις εκπαιδευτικούς. Η πλειοψηφία των μαθητών/μαθητριών (>86%) και των εκπαιδευτικών (>96%) δήλωσε ότι ο χρόνος που δόθηκε για τη συμπλήρωση των δοκιμιών στη Γλώσσα και στα Μαθηματικά ήταν ικανοποιητικός. Ακόμη και στις ομάδες ρίσκου του γλωσσικού και μαθηματικού αναλφαβητισμού, το ποσοστό των μαθητών/μαθητριών που δήλωσε ότι ο χρόνος που δόθηκε για τη συμπλήρωση των δοκιμιών ήταν ικανοποιητικός (65,2% και 75,6%, αντίστοιχα) ήταν μεγαλύτερο από το αντίστοιχο ποσοστό των μαθητών/μαθητριών που δήλωσαν ότι ο χρόνος δεν ήταν ικανοποιητικός (34,8% και 24,4%, αντίστοιχα). Όσον αφορά στη δυσκολία των δοκιμιών, παρατηρήθηκε ότι οι απόψεις των μαθητών/μαθητριών και των εκπαιδευτικών διαφοροποιούνται, αφού η πλειοψηφία των μαθητών/μαθητριών (47,9% και

62,2% για τα δοκίμια Γλώσσας και Μαθηματικών, αντίστοιχα) βρήκε τα δοκίμια εύκολα, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό για τους/τις εκπαιδευτικούς ήταν αρκετά χαμηλότερο (5,8% και 9,6%, αντίστοιχα). Επιπλέον, εξετάζοντας τις απόψεις των μαθητών/μαθητριών σχετικά με τον βαθμό δυσκολίας των δοκιμίων, ανά ομάδα ρίσκου, παρατηρείται ότι στο δοκίμιο της Γλώσσας η πλειοψηφία των μαθητών/μαθητριών που παρουσιάζει ρίσκο για γλωσσικό αλφαριθμητισμό, βρήκε το δοκίμιο δύσκολο (42,0%), ενώ η πλειοψηφία των μαθητών/μαθητριών που δεν ανήκει στην ομάδα ρίσκου βρήκε το δοκίμιο εύκολο (49,4%). Από την άλλη, στο δοκίμιο των Μαθηματικών, η πλειοψηφία των μαθητών/μαθητριών τόσο στην ομάδα ρίσκου όσο και στην ομάδα μη ρίσκου δήλωσε ότι βρήκε το δοκίμιο εύκολο (>39%).

Διερευνήθηκαν, επίσης, οι απόψεις των εκπαιδευτικών σε σχέση με τη διαδικασία χορήγησης και το περιεχόμενο των δοκιμίων. Η πλειοψηφία των εκπαιδευτικών δήλωσε ότι δέχθηκε απορίες από τους μαθητές και τις μαθήτριες κατά τη διαδικασία της χορήγησης των δοκιμίων Γλώσσας και Μαθηματικών (78,1% και 74,6%, αντίστοιχα). Κατά κύριο λόγο, οι απορίες των μαθητών/μαθητριών αφορούσαν στην κατανόηση οδηγιών, στην εκφώνηση ασκήσεων και σε άγνωστες λέξεις/έννοιες. Επιπλέον, τόσο για τα δοκίμια της Γλώσσας, όσο και των Μαθηματικών, καταγράφηκαν στην πλειοψηφία τους θετικά σχόλια, ως προς το περιεχόμενό τους, το οποίο χαρακτηρίστηκε ως αξιόλογο και κατάλληλο για το ηλικιακό/μαθησιακό επίπεδο των μαθητών/μαθητριών. Τέλος, στην πλειοψηφία τους οι εκπαιδευτικοί δήλωσαν ότι η χορήγηση των δοκιμίων πραγματοποιήθηκε χωρίς προβλήματα και με βάση τις οδηγίες που δόθηκαν.

Το Υπουργείο Παιδείας, Αθλητισμού και Νεολαίας (ΥΠΑΝ) θα αξιοποιήσει τα δεδομένα που προέκυψαν από το Πρόγραμμα τη φετινή σχολική χρονιά, με στόχο την εφαρμογή δράσεων και την καθιέρωση πολιτικών που θα συμβάλουν στη βελτίωση των μαθησιακών αποτελεσμάτων και κατ' επέκταση, στη βελτίωση του κυπριακού εκπαιδευτικού συστήματος.